

Koartaságastallan – oanehis ságastallan rámmaplána birra

Buot mánáidgárddit ožot koartastohka "Koartaságastallan – oanehis ságastallan rámmaplána birra". Dáppe leat Koartaságastallama buot koarttat davvisámegillii.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 11.04.2023

Koartaságastallan lea oaivvilduvvon movttiidahttit din čiekjudit rámmaplána sisdollui ja bargguide. Eanaš koarttat leat njuolgga čadnon rámmaplánii, ja eará koarttat ges leat oaivvilduvvon inspirašuvdnan ovttasbargui ja oktasaš reflekšuvdnii bargiid gaskkas.

Válljejehket ieža maiguin koarttaiguin dii háliidehpet bargat iežadet mánáidgárddis. Mii sávvat koarttaid sahttit veahkehit áddet ja geavahit rámmaplána ja váikkuhit oktasaš fágalaš reflekšuvdnii mánáidgárddis.

Koartaságastallama iešguðet geavahanvuogit

- Sáhttá leat plánejuvvon ovdagjiftii maid koarttaid dii galgabehtet geavahit, dahje dii sáhttibehtet váldit soittolaš koarttaid lánas.
- Válljejehket koartameaštára gii oažu ovddasvástádusa stivret áigegeavaheami, vejolaččat válljet koarttaid, čállit reflekšuvnnaid ja jurdagiid barggadettiin ja son cállá čoahkkáigeasu.
- Li gávdno fasihtta, muhto geahča maid rámmaplána dadjá relevánta fáttá birra udir.no siidduin.

Reflekšuvdnakoarttatt

Dáid koarttaid ulbmil lea ahte oasseváldit galget reflekeret rámmaplána sisdoalu ja bargguid birra.

Reflekšuvdnakoarttatt

Stoahkama, fuolahusa, oahppama ja oahppahábmema galgá geahččat oktilaččat. Man láhkai vuhtto dát min mánáidgárddis?

Maid mii oaivvildat buriin mánnávuodain, ja mo mii fuolahat mánnávuoda iešárvvu min mánáidgárddis?

Maid don jáhkát oaivvilduvvot dainna ahte mánát ovdánahttet positiivvalaš gova alddiset ja jáhku iežaset dáidduide?

Mo mii bargat girjáivuođain resursan min mánáidgárddis?

Mo mii sáhttit leat buorit ovdagovat mánáide go lea sáhka empatiija ja olmmošvuoda čájeheamis?

Mo mii bargat vai mánát sáhttet oahppat luohttit alcceaseaset ja earáide?

Mo mii bargat vai mánát galget duostat suokkardit máilmomi ja leat sahkki?

Mo mii sáhttit veahkehit mánáid reflekeret iežaset ja earáid dovdduid, vásáhusaid ja oaiviliid birra? Leat go mii dahkan maidege manjimuš vahkus mii čajeha dan?

Mo mii fuolahat mánáid rievtti mielváikkuheapmái?

Mo mii láhčit dili vai mánát galget beassat leat mielde váikkuheamen iežaset iešguđetlágan ovdanbuktinvugiigun?

Mo mii fuolahat váhnemiid rievtti mielváikkuhit mánáidgárdái?

Ovdamearka

Mii vávjit ahte mánná ferte oađđit ja vuoinjastit. Váhnemat eai hálit

máná galgat oađđit mánáidgárddis, go oaivvildit dan čuohcat idjanahkáriidda. Mo mii sáhttit dustet dan máná vuoiŋŋastan- ja oađđindárbbu vuođul?

Ovdamearka

Mánná hárve stoahká eará mánáiguin, ja váhnemát fuolastuvvet. Maid váhnemát sáhttet sávvat dahje árvalit dákkár dilis? Mo mii sáhttit ovttas váhnemiiguin fuolahit máná loaktima ja ovdáneami?

Mo mii ovttasbargat váhnemiiguin láhčit dili nu, ahte juohke mánná oažžu oadjebas ja buori álggu mánáidgárddis?

Mo mii láhčit dili vai mánát ožžot buori vuođu ja movtta álgit skuvlīi?

Mo mii heivehat iežamet dábálašpedagogalaš fálaldaga go mis leat mánát geat dárbašit lassidoarjaga?

Man láhkai mii bargat oaidnit mánáidgárddi fágasurggiid oktilaččat?

Mo mii sáhttit bargat mánáidgárddi fágasurggiiguin nu ahte dat orrot
jierpmálaš ja somás oassin mánáid árgabeaivvis?

Man láhkai mii bargat addit mánáide seamma vejolašvuodžaid ja
ovddidit dásseárvvu?

Man láhkai mii bargat eastadit vealaheami, ovdagáttuid,
stereotypijaid ja rasismma?

Mo mii geavahat matematikhalaš doahpagiid árgabeaivvis?

Mo mii veahkehat mánáid oahppat elliid birra?

Mo mii bargat oahpásmahttit mánáid sámi kultuvrii ja eallinvuohkái?

Rámmaplána cealká ahte bargit galget viiddidit ja doarjut mánáid beroštumiid ja addit sidjiide máŋggabealat vásáhusaid. Manne dát lea dehálaš?

Mo mii váldit vuolggasaji máná vásáhusain, beroštumiin, oaiviliin ja initiatiivvas go válljet ja čađahat fáttáid ja prošeavttaid?

Mo mii sáhttit plánet ja láhčit dili mánáidgárddi sisdoalu progrešuvdnii buot mánáide min mánáidgárddis?

Sámi mánáidgárddit

Sámi mánáidgárddit galget leat mielde seailluheamen ja viidáseappot ovdánahttimin sámi kulturárbbi ja čalmmustahttit sámi giela, kultuvrra, eallinvugiid ja árvvuid min áiggis. Maid mii leat

dahkan manjimuš áiggi dan ovdii?

Maid mii bargat vai mánát sáhttet oahppat árvvusatnit olles sámi
girjáivuoda ja oažžut searvevuodadovdu dasa?

Eará mánáidgárddit sámi mánáiguin

Maid mii bargat vai sámi mánát min mánáidgárddis besset seailluhit
ja ovdánahttit iežaset giela, máhtu ja kultuvrra?

Aktivitehtakoarttat

Dát koarttat ávžžuhit osseváldiid bargat rámmaplána sisdoaluin máŋggabealat bargguid ja hárjehusaid árvalusaid bokte.

Aktivitehtakoarttat

Ovdamearka

Okta váhnen lea muiutan iežaset šaddan váttes dillái, ja ahte sudno
mánná dárbaša veahá lassi fuolahusa ovddos guvlui.

Mo dii ovttasbarggašeiddet ruovttuin čuovvolan dihtii dán?

Ságaškuššet guoktásiid-guoktásiid ja muitalehket iežaset árvalusaid
plenumis.

Mo mii sáhttit láhčit dili nu ahte mánát besset oahppat iešguđet kultuvrraid birra, earret eará sámi kultuvrra birra?

Juohkehaš smiehttá okto guokte minuhta. Mannet dasto guoktásat guoktásat ja hállet iežadet jurdagiid birra.

Ovdamearka

Okta gánđa liiko geavahit čuvlla. Leat iešguđet oainnut dasa sihke bargiid ja váhnemiid gaskkas.

Gehčet ášši iešguđet perspektiivvain ja ovdanbuktet daid earáide.

Ovdamearka

«Amma lea duohtha ahte Jesus eallá?» dadjá okta máná. Nubbi lohká:

«li-hii, ii eale, nu lohká áhkku.»

Mo dii vástidivččiidet dán guovtti mánnái, ja manne vástidivččiidet nu? Mannet joavkkuide ja digaštallet (dahje nektet) dili.

Rámmaplána mielde galgá mánáidgárði váikkuhit dasa ahte mánát sáhttet áddet ahte otná daguin leat váikkuhusat boahtteágái.

Maid guoddevaš daguid mii bargat iežamet mánáidgárddis? Čállet unnimusat golbma ášši ovttas ja ráhkadehket oktasaš plakáhta.

Mat leat humora ja ilu dábálaš mihtilmasvuodat min mánáidjoavkkus?

Gávnnahehket mii juohke máná mielas illu ja humor lea! Muital iežat árvalusaid boahtte čoahkkimis.

Juhket vásáhusaid dilálašvuodain mas ovta máná dárbbut leat gártan vuostálagaaid earáid dárbbuiguin.

Mo mii sáhttit veahkehít mánáid hálddašit dán dássedeattu?

Namut golbma ášši mánáidgárddis mat addet movttiidahti birrasa ja mat dorjot mánáid hálu stoahkat, suokkardit, oahppat ja hálddašit.

Digaštallet: Sáhttit go mii buoridit iežamet man nu láhkai?

Mannet joavkkuide ja árvalehket iešguðet vugiid main mánát bessel geavahit olles rupmaša ja buot áiccuid oahppanproseassain?

Fuomášehket buriid oktavuoðaid ja dilálašvuoðaid gos mielbargit oidnet mánáid iešguðet ovdanbuktinvugiid ja láhčet dili mánáid mielváikkuheapmái.

Čállet áinnas čoavddasániid dahje čállet praksismitalusa ja juogadehket dan boahtte čoahkkimis.

Mat vásáhusat, máhtut ja gálggat addet buori vuoðu ja movtta álgít SAÁO:i ja skuvlii?

Ráhkadehket lihpuin «post-it-plakáhtaid» main leat jurdagat dán birra! Juohkehaš čállá moadde lihpu.

Muital dalle go dus lei ovddasvástádus láhčit dili oadjebas ja buori álgimii muhtun mánnái.

Mii doaimmai bures? Juoge mielbargiin.

Ráhkat sátnebalvva dahje jurddakártta min bargguin mat mánáid mielas leat suohtasat.

Mannet joavkkuide. Čállet árvalusaid doaimmaide main mánát sáhttet suokkardit, stoahkat, oahppat ja ráhkadir juoidá digitála ovdanbuktinvugiid bokte.

Geahčadehkvet árvalusaid ovttas ja jienastehket buoremusaide. Mo mii sáhttit čaðahit dáid doaimmaid dás ovddos guvlu?

Váccašehket ossodagas dahje mánáidgárddis ja válljejehket ovta lanja.

Mo latnja lea heivehuvvon vai mánát besset geavahit reaidduid ja materiálaid? Doarju go latnja mánáid stoahkalas ja estehtalaš ovdanbuktinvugiid?

Galgabehtet moatti minuhtas ráhkadir (dahje plánet) easttageidnosa ossodaga áðaiguin. Geainnus galgá leat dan maðe váttis ahte mánát hástaluvvojít fysalaččat, muhto seammás dan maðe álki ahte dovdet

máhtestuvvama.

Čále golbma idea mo don sáhtát yeahkehit mánáid háhkat buriid dábiid, guottuid ja máhtu biebmodoalu, hygiena, lihkadeami ja vuoinjasteami birra.

Ságaškušset guoktásat guoktásat.

Čále árvalusaid ođđa doaimmaide maid mii sáhttit bargat olgun luonddus vai mánát besset dovdat girjás luonduvásáhusaid ja vásihit luonddu stoahkama ja oahppama arenan.

Mo mii váldit vuolggasaji máná vásáhusain ja beroštumiin dás?

Oza stuorra árkka. Čále «muitalusat ja máidnasat» gasku.

Galle mii diehtit? Čále.

Mo mánát besset daid birra gullat mis?

Dát koarttat váld dahit iešguðet aktivitehtaid ja hárjehusaid mat sáhttet leat mielde nannemin searvevuða, joavkobarggu, bargobirrasa ja fitnodatkultuvrra.

Jokerkoarttat

Daja 1–3 ášši maid son, gii lea du gurut bealde, lea bargan searvevuða ovdi min mánáidgárddis.

Muital daid su buoremus iešvuodain, gii lea du olgeš bealde. Dás dii sáhttibehtet tevdnet, áddestallat dahje geavahit eará ovdanbuktinvugiid jus háliidehpet.

Manne don válljejit bargagoahit mánáidgárddis, ja mii du movttiidahttá barggus?

Muital earáide.

Buohkat geat barget mánáidgárddis, leat dehálaš ollesolbmot mánáid eallimis.

Mo dat vuhtto min bargiidjoavkkus dahje min joavkkus?

Mii lea buoremus ossodagain dahje joavkkus gos barggat, ja manne?

Mainna leat eanemus rámis min mánáidgárddis, ja manne?

Andre versjoner av Kortprat

[Kortprat på sørsamisk](#)

[Kortprat på lulesamisk](#)

[Kortprat på bokmål](#)

[Kortprat på nynorsk](#)